

Onderzoek

Het landhuis Rhijngest te Oegstgeest in zijn huidige vorm dateert uit 1840-1844. Voor deze periode staat er een hofstede, tot ca. 1764 'Overgeest' genaamd, die in het eerste kwart van de 18^e-eeuw is gebouwd op de plaats van een bestaande boerderij.⁽¹⁾ De hofstede bestaat onder andere uit een hoofdhuis met twee verdiepingen, een koetshuis, orangerie en moestuinmuur.⁽²⁾ Naar de kadastrale minuutkaart van 1818 bestaat dit hoofdhuis uit twee bouwdelen die zijn verbonden door een terugliggend bouwdeel.

In opdracht van jonkheer Adriaan Leonard van Heteren Gevers (1796-1866) is de hofstede verbouwd in de huidige 'koloniale' stijl waarbij een nieuwe vleugel is bijgebouwd, de huidige oostvleugel.⁽³⁾ Ten behoeve van deze vleugel is een deel van het bestaande pand gesloopt. Het atrium is in deze periode gerealiseerd.

Voorgevel Rhijngest anno 2007

Kelder ingang via bijkeuken

Kelder met enkelvoudige balklaag

Het onderzoek richt zich op eventueel nog aanwezige bouwsporen van vloerafwerkingen in het atrium uit de bouwperiode van 1840-1844.

Onder een deel van het atrium bevindt zich een ondiepe kelder die toegankelijk is via de bijkeuken. In de kelder is de onderzijde van de vloerconstructie van het atrium zichtbaar die bestaat uit een enkelvoudige balklaag met houtafmetingen 82 x 225 mm en houten vloerdelen. De vloerbalken zijn opgelegd op de bouwmuren van het atrium en overspannen de kelder. Ten behoeve van oplegging van deze balklaag of oudere vloerconstructies is een deel van de kelderwanden en gewelven verwijderd.

Tijdens het onderzoek door de heren P. Meijers en R. Verbeek, januari 2007, is geconstateerd dat de houten vloerconstructie dateert uit 1927. Dit is gebaseerd op een met potlood geschreven tekst: *'Van Dijke Kippenschaar 17-1-1927'*. Hierbij zijn de vloerbalken en het vloerhout geheel vernieuwd.

De huidige vloerafwerking bestaat uit een toplaag van strokenparket dat in blokvorm is aangebracht. Een deel van het bestaande parket is verwijderd om te beoordelen of hieronder oudere afwerkvloeren aanwezig zijn. Dit is niet het geval, het parket is op de eerder vermelde houten vloerdelen aangebracht.

Archiefonderzoek bij RACM te Zeist (Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten), RAL (Regionaal Archief Leiden) en het gemeente archief van Oegstgeest heeft geen afbeeldingen of gegevens opgeleverd over de vloerconstructies of vloerafwerking in het atrium. Slechts een korte notitie uit 1876 over een nieuw vloerkleed in de vestibule en hersteld kleed in het portaal heeft betrekking de vloerafwerkingen.⁽⁴⁾ De kans is klein dat er interieuroptnamen zijn van vóór 1927 waar specifiek de vloer op voorkomt.

Conclusie van het onderzoek is dat er geen aanwijsbare bronnen zijn van de vloerafwerkingen uit het midden van de 19^e-eeuw.

De keuze van vloerafwerking dient op basis van andere uitgangspunten gemaakt te worden. Dit kan op basis van architectuurhistorische gegevens, bouwhistorisch onderzoek naar bouwfaserings of literatuuronderzoek.

Atrium met parketvloer

Keuze vloerafwerking

De wens bestaat om in het atrium een houten parketvloer aan te brengen in vorm en afwerking die past bij het karakter en datering van het bouwdeel.

Onderzocht zijn historische vloerafwerkingen uit de periode 1840-1844 en gekeken is naar de huidige interieurafwerkingen op wanden en plafonds.

Parket als dekvloer wordt met name vanaf begin 18^e-eeuw steeds meer toegepast. Dit gebeurt meestal met een patroon van dikke latten die op de ondervloer worden aangebracht en waarbij de velden met sponningen worden ingelaten. Meest toegepaste houtsoort is eiken waarbij allerlei motieven worden gehanteerd zoals kruismotief, vlechtmotief, visgraat, 'versailles', stroken en kubusvormen. De vloeren worden gelijmd of genageld of de combinatie hiervan.

In de 19^e-eeuw neemt de toepassing van parket een grote vlucht waarbij een ruim assortiment van houtsoorten wordt toegepast, maar waarbij met name het Slavonisch eiken wordt gebruikt. Het eiken wordt kwartiers gezaagd met de kenmerkende 'spiegels'. De vloeren bestaan uit een houten balklaag waarop met speciale haken een houten ondervloer is aangebracht. Hierover wordt een parketvloer gelijmd met een totale dikte van ca. 42 mm.

In de periode 1830-1890 wordt een grote verscheidenheid van historiserende stijlen gebruikt in het interieur waarbij ook het parket zodanig wordt uitgevoerd. De stijlparketten bestaan uit een variatie van houtsoorten.

Uit modellenboeken kunnen in die periode alle stijlvormen worden geleverd, van empire tot neo-gotiek en neo-renaissance.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen 'parquet - mosaïque' en 'parquet – margueterie'. Een mozaïkparket bestaat uit geometrische stukjes hout die in allerlei vormen op een houten ondergrond worden gelijmd. Bij marqueterie worden ingewikkelde tekeningen zoals landschappen en stillevens in verschillende houtsoorten uitgevoerd.

De 'luxe' parketten bestaan uit enkele houtsoorten en worden direct op de onderconstructie bevestigd. De panelen van de vloer bestaan uit afzonderlijke blokjes hout die met een groef en messingsysteem verbonden worden. Zonder verder in te gaan op de bevestiging- en afwerkmethoden wordt bij traditionele uitvoeringen het parket niet geschuurd maar met behulp van een schrapstaal glad gemaakt waarna deze geboend wordt. Hierdoor krijgt de vloer specifieke lichtweerskaatsingen en glans.

Voor de keuze van vloermotieven en materialen van de parketvloer is gekeken naar de overige interieurafwerkingen in het atrium.

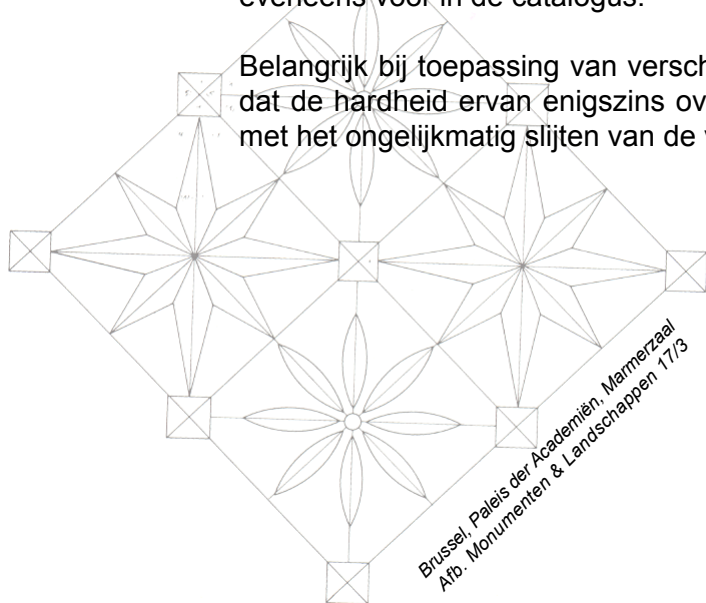
De binnendeuren zijn gehout in een imitatie kastanje- of mahonie-afwerking. Beide houtsoorten worden in de 19^e-eeuw toegepast in parketvloeren. Het verwerken van ornamenten in de vloer kan voor samenhang tussen de vloer en het overige interieur dienen.

In het midden van de 19^e-eeuw wordt de stervorm ruim toegepast in parketvloeren, een motief dat zich ook in de hal bevindt. Ineengevlochten cirkels worden in die periode minder toegepast. De meeste vloeren worden voorzien van een bies of band die veelal overeenkomt met de plafondblijstingen en wandbetimmeringen. Een motief dat in de vloer kan worden opgenomen is de ovale vorm van de balustrade.

Door de grote verscheidenheid aan motieven en houtsoorten is geen duidelijke lijn te geven in de keuze van parketvloer. Persoonlijke voorkeuren zijn veelal bepalend geweest voor de keuze van vloerafwerking.

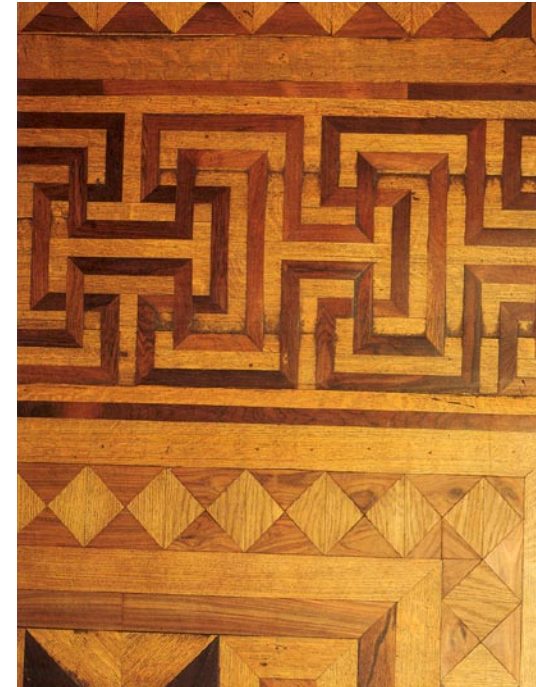
Als keuze mogelijkheid is een deekopie van een Duitse parketcatalogus uit 1899 bijgesloten. Hierin staan verschillende motieven en materialen die zijn toegepast in de 19^e-eeuw. Door hiervan gebruik te maken, valt elke patroonkeuze binnen een kader dat begrenst wordt door de 19^e-eeuw. De eerder genoemde houtsoorten komen eveneens voor in de catalogus.

Belangrijk bij toepassing van verschillende houtsoorten is dat de hardheid ervan enigszins overeenkomt in verband met het ongelijkmatig slijten van de vloer.

Brussel, Paleis der Academiën, Marmorzaal
 Abb. Monumenten & Landschappen 17/3

Opnemen en herstel van Versailles-parket
 Afbeelding afkomstig uit RDMZ info nr. 26, 2001
 (Herkomst foto: P. Nickl, Parkett, Munchen, 1995)

Detail mozaïkparket samengesteld uit
 geometrische stukjeshout, Brussel 1828
 Afbeelding Monumenten & Landschappen 17/3

